WYROK TRYBUNAŁU (ósma izba)

z dnia 21 czerwca 2007 r. *

W sprawie C-428/05

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Finanzgericht Hamburg (Niemcy) postanowieniem z dnia 21 listopada 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 2 grudnia 2005 r., w postępowaniu:

Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export

przeciwko

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

TRYBUNAŁ (ósma izba),

w składzie: E. Juhász (sprawozdawca), prezes izby, G. Arestis i J. Malenovský, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,
sekretarz: B. Fülöp, administrator,

* Język postępowania: niemiecki.

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 17 stycznia 2007 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Firmy Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export przez O. Wenzlaffa, Rechtsanwalt,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez J.-C. Schieferera oraz F. Erlbachera, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy interpretacji art. 11 ust. 3 akapit pierwszy zdanie pierwsze, art. 47 ust. 2 oraz art. 48 ust. 2 lit. a) rozporządzenia Komisja (EWG) nr 3665/87 z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. L 351, str. 1) zmienionego rozporządzeniem Komisji (WE) nr 604/98 z dnia 17 marca 1998 r. (Dz.U. L 80, str. 19, zwanego dalej „rozporządzeniem nr 3665/87") (tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego rozporządzenia poniżej).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy spółką Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export (zwaną dalej „Laub") a Hauptzollamt Hamburg-Jonas (głównym urzędem celnym w Hamburg-Jonas, zwanym dalej „Hauptzollamt") dotyczącego decyzji tego ostatniego w zakresie odzyskania refundacji wywozowej nienależnie wypłaconej na rzecz Laub.

Ramy prawne

3 Dwudziesty piąty i pięćdziesiąty motyw rozporządzenia nr 3665/87 stanowią:

„Refundacji nie przyznaje się, jeżeli termin wywozu lub termin dostarczenia dowodów wymaganych w celu otrzymania płatności refundacji nie został dotrzymany; […]

[…]

W interesie dobrej praktyki administracyjnej należy wymagać, aby wniosek o wypłatę refundacji wraz z niezbędnymi dokumentami został złożony w rozsądnym terminie, z wyjątkiem przypadków siły wyższej, w szczególności jeżeli ten termin nie może być dotrzymany wskutek opóźnień administracyjnych niezależnych od eksportera".

4 Artykuł 11 ust. 3 akapit pierwszy zdanie pierwsze rozporządzenia nr 3665/87 stanowi:

„Bez uszczerbku dla obowiązku uiszczenia kwoty ujemnej na podstawie ust. 1 akapit czwarty, w razie nienależnej wypłaty refundacji beneficjent zwraca kwoty nienależnie otrzymane — łącznie z karami stosowanymi na podstawie ust. 1 akapit pierwszy — wraz z odsetkami obliczonymi za okres, który upłynął między płatnością i zwrotem".

5 Artykuł 47 ust. 1, 2, 4 i 5 rozporządzenia nr 3665/87 zawarty w rozdziale IV rozporządzenia, zatytułowanym „Procedura wypłaty refundacji", jest sformułowany w następujący sposób:

„1. Refundacje wypłacane są wyłącznie na specjalny wniosek eksportera, przez państwo członkowskie, na którego terytorium zostało przyjęte zgłoszenie wywozowe.

Wniosek o refundację sporządza się:

a) w formie pisemnej; państwa członkowskie mogą przewidzieć specjalny formularz do tego celu;

[…]

2. Z wyjątkiem przypadku siły wyższej dokumenty dotyczące wypłaty refundacji lub zwolnienia zabezpieczenia muszą zostać złożone w terminie dwunastu miesięcy od dnia przyjęcia zgłoszenia wywozowego.

[…]

4. W przypadku gdy dokumenty wymagane na mocy art. 18 nie zostały przedstawione w terminie ustanowionym w ust. 2, pomimo że eksporter dołożył należytych starań, aby je otrzymać i dostarczyć w tym terminie, można na jego wniosek wyznaczyć dodatkowe terminy na przedłożenie tych dokumentów.

5. Wnioski o uznanie innych dokumentów za równoważne zgodnie z ust. 3 […] oraz wnioski o dodatkowy termin, o których mowa w ust. 4, składa się w terminie wskazanym w ust. 2".

6 Artykuł 48 ust. 2 lit. a) rozporządzenia stanowi:

„W przypadku gdy dowód, że wszystkie wymagania przewidziane w przepisach wspólnotowych zostały spełnione, zostanie dostarczony w ciągu sześciu miesięcy po upływie terminu ustanowionego w art. 47 ust. 2, 4 i 5, wypłacona refundacja wynosi 85% kwoty, którą by wypłacono, gdyby wszystkie wymagania zostały spełnione".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

7 W dwóch zgłoszeniach wywozowych z dnia 26 stycznia 1999 r. i z dnia 26 lutego 1999 r. Laub zadeklarowała wywóz do Rosji mrożonej wieprzowiny. Hauptzollamt przyznał i wypłacił refundację związaną z tym wywozem.

8 W dniu 20 września 2001 r. Hauptzollamt wskazał, że refundacje zostały nienależnie wypłacone, gdyż dwa listy przewozowe CMR przedstawione tytułem dokumentów przewozowych wraz z wnioskiem o wypłatę refundacji wywozowej były niekompletne. Zawierały one bowiem w polach 16 i 23 wyłącznie częściowe wskazania przewoźnika i nie były opatrzone podpisem ani stemplem przewoźnika.

9 W odpowiedzi z dnia 26 września 2001 r. Laub przedstawiła dwa prawidłowo wypełnione listy przewozowe CMR, opatrzone stemplami przewoźnika. Wyjaśniła ona, że uzupełniające listy przewozowe CMR zostały jej przekazane później, lecz wobec decyzji Hauptzollamt o przyznaniu refundacji nie uznała ich przedstawienia za konieczne, zakładając, że przedstawione wcześniej dokumenty przewozowe były wystarczające.

10 W dwóch decyzjach korygujących z dnia 14 i 17 grudnia 2001 r. Hauptzollamt zażądał jednakże zwrotu wypłaconych refundacji. Hauptzollamt oddalił odwołanie złożone przez Laub od tych decyzji, wobec czego ta ostatnia wniosła skargę do Finanzgericht Hamburg (sądu ds. celnych i podatkowych w Hamburgu).

11 W tych okolicznościach Finanzgericht Hamburg postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy w rozumieniu art. 11 ust. 3 akapit pierwszy zdanie pierwsze rozporządzenia (EWG) nr 3665/87 refundację wypłacono nienależnie i w konsekwencji czy podlega ona zwrotowi, w przypadku gdy beneficjent przedstawi dokumenty wymagane do dokonania płatności dopiero w trakcie postępowania wszczętego w celu jej odzyskania i po upływie terminów, o których mowa w art. 47 ust. 2 i w art. 48 ust. 2 lit. a) [tego] rozporządzenia?".

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

12 Swym pytaniem sąd krajowy dąży zasadniczo do ustalenia, czy w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym eksporter jest uprawniony, w ramach procedury odzyskiwania refundacji wywozowych przewidzianej w art. 11 ust. 3 akapit pierwszy zdanie pierwsze rozporządzenia nr 3665/87 (zwanej dalej „procedurą odzyskiwania"), do przedstawienia dokumentów niezbędnych do wykazania przysługującego mu prawa do tej refundacji po upływie przewidzianych w art. 47 ust. 2 i art. 48 ust. 2 lit. a) rozporządzenia terminów na przedstawienie dowodów, czy też przedstawienie tych dowodów jest wyłączone na tym etapie, wobec czego refundację należy uznać za nienależnie wypłaconą w rozumieniu rzeczonego art. 11 ust. 3.

13 Zarówno Laub, jak i Komisja Wspólnot Europejskich podnoszą, że refundacji wywozowej nie można kwalifikować jako „nienależnie wypłaconej" wyłącznie z tego względu, że nie zachowano terminów przewidzianych w art. 47 ust. 2 i art. 48 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 3665/87. Twierdzą one, że z wyroku z dnia 14 kwietnia 2005 r. w sprawie C-385/03 Käserei Champignon Hofmeister, Zb.Orz. str. I-2997,

wynika, że terminy wskazane w tych przepisach nie stanowią przesłanek materialnoprawnych, a jedynie formalności administracyjne niezbędne do uzyskania wypłaty refundacji, wobec czego naruszenie tych terminów nie prowadzi do kwalifikacji refundacji jako „nienależnie wypłaconej".

14 Laub twierdzi ponadto, że z analizy systemowej i celowościowej rozporządzenia nr 3665/87 wynika, że procedura wypłaty i procedura odzyskiwania są odrębnymi procedurami, realizującymi przypisane im cele, wobec czego nie można stosować terminów przewidzianych w art. 47 tego rozporządzenia w ramach procedury odzyskiwania.

15 Laub uważa, że jeśli na podstawie dowodów przedstawionych przez eksportera właściwe władze dokonały ostatecznej wypłaty refundacji wywozowej lub zwolniły zabezpieczenia ustanowione w związku z refundacją wypłaconą zaliczką, zasada uzasadnionych oczekiwań stoi na przeszkodzie temu, by właściwe władze przystąpiły do odzyskania rzeczonej refundacji ze względu na braki we wspomnianych dowodach. Zdaniem tej spółki eksporter może słusznie uznać na tym etapie, że państwo członkowskie dokonało weryfikacji przedstawionych dowodów i że nie musi on podejmować dalszych wysiłków w celu uzyskania dodatkowych dowodów przewidzianych w rozporządzeniu nr 3665/87.

16 Na wstępie należy stwierdzić, że co do zasady nieprzestrzeganie reguł proceduralnych przewidzianych w rozporządzeniu nr 3665/87 może prowadzić do ograniczenia, a nawet utraty prawa do refundacji wywozowej. Jest tak w szczególności w przypadku, gdy eksporter przedstawia dowody niezbędne do uzyskania refundacji wywozowych dopiero po upływie terminów przewidzianych w art. 47 ust. 2 i art. 48 ust. 2 tego rozporządzenia.

17 W świetle dwudziestego piątego motywu rozporządzenia nr 3665/87 refundacji nie przyznaje się, jeżeli termin wywozu lub termin dostarczenia dowodów wymaganych

w celu otrzymania płatności refundacji nie został zachowany. Na mocy art. 48 ust. 2 lit. a) tego rozporządzenia refundacja wywozowa należna eksporterowi jest pomniejszana o 15%, jeśli dostarczy on wymagane dowody dopiero w okresie sześciu miesięcy po upływie przewidzianego — w szczególności w art. 47 ust. 2 tegoż rozporządzenia — terminu.

18 Choć Trybunał stwierdził w pkt 26 powołanego powyżej wyroku w sprawie Käserei Champignon Hofmeister, że art. 47 rozporządzenia nr 3665/87 należy do reguł proceduralnych, których eksporter zobowiązany jest przestrzegać w celu uzyskania wypłaty refundacji, to jednak naruszenie tych reguł może prowadzić do zmniejszenia lub utraty należnej eksporterowi kwoty refundacji.

19 Jednakże jeśli chodzi o sprawę zawisłą przed sądem krajowym, to jest bezsporne, że nie dotyczy ona przedstawienia dowodów w ramach procedury wypłaty przewidzianej w art. 47 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87. Okoliczności, które doprowadziły do niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, wystąpiły na późniejszym etapie, to jest w ramach procedury odzyskiwania wszczętej na podstawie art. 11 ust. 3 tego rozporządzenia, po zakończeniu procedury wypłaty i po wypłacie refundacji wywozowej przez właściwe władze.

20 Podczas gdy art. 47 ust. 2 i art. 48 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87 wskazują terminy mające zastosowanie do przedstawienia dowodów niezbędnych do wypłaty refundacji, rozporządzenie to nie zawiera przepisów dotyczących terminów mających zastosowanie w trakcie stosowania procedury odzyskiwania refundacji, o której mowa w art. 11 ust. 3 tego rozporządzenia.

21 Należy podkreślić, że z milczenia rozporządzenia w tym zakresie nie wynika, iż po dokonaniu wypłaty refundacji właściwe władze, stwierdziwszy, że przedstawione

zgodnie z art. 47 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87 dokumenty są niewystarczające, nie mogą zażądać od eksportera dodatkowych, wymaganych informacji i w odpowiednim przypadku podjąć środków niezbędnych do odzyskania tej refundacji.

22 Przeciwnie, uprawnienie to jest zgodne z celem procedury odzyskiwania przewidzianej w art. 11 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87. Celem tego przepisu jest zapewnienie ochrony i prawidłowego wykonania budżetu wspólnotowego w dziedzinie refundacji wywozowych, a w szczególności zapewnienie, że z refundacji wywozowych korzystają wyłącznie uprawnieni do nich eksporterzy, zgodnie z obiektywnymi przesłankami wskazanymi przez ustawodawcę wspólnotowego.

23 Ponadto Trybunał rozstrzygnął wcześniej w kontekście refundacji wypłaconej eksporterowi zaliczkowo, że zwolnienie kaucji nie uwalnia jednakże tego ostatniego z obowiązków ciążących na nim na mocy przepisów wspólnotowych (zob. wyrok z dnia 12 lipca 1990 r. w sprawie C-155/98 Philipp Brothers, Rec. str. I-3265, pkt 13–16). Zasada ta ma również zastosowanie do wypłaty refundacji eksporterowi, który nie przedstawił wystarczających dowodów pozwalających wykazać, że przesłanki, od których uzależnione jest powstanie prawa do refundacji, zostały spełnione.

24 Jednakże uprawnieniu właściwych władz do żądania od eksportera dokumentów niezbędnych do uzyskania refundacji, również po wypłacie refundacji i po upływie terminu przewidzianego w art. 47 ust. 2 rozporządzenia nr 3665/87, towarzyszy konieczność dania eksporterowi możliwości dostarczenia informacji niezbędnych do wykazania jego prawa do refundacji.

25 Odmówienie eksporterom tej możliwości stanowiłoby naruszenie zasady dobrej administracji, w zakresie w jakim zasada ta sprzeciwia się, by administracja publiczna nakładała sankcje za nieprzestrzeganie reguł proceduralnych na działający w dobrej wierze podmiot gospodarczy, podczas gdy brak przestrzegania tych reguł wynika z samego zachowania tej administracji. Okoliczność, że właściwe władze po pierwsze

dokonały wypłaty refundacji wywozowej na podstawie niekompletnych dowodów, a po drugie wszczęły procedurę odzyskiwania dopiero po upływie pewnego okresu, miała bezpośredni wpływ na możliwości przedstawienia przez Laub wystarczających dowodów. Ponadto z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie wynika, by zdaniem właściwych władz, eksporter działał w złej wierze.

26 Byłoby sprzeczne z celem rozporządzenia nr 3665/87, gdyby zachowanie właściwych władz mogło pozbawiać eksporterów produktów rolnych dobrodziejstw systemu refundacji wywozowych, w sytuacji gdy spełniają oni przesłanki przewidziane w tym rozporządzeniu i działają w dobrej wierze.

27 Ponieważ terminy przewidziane w art. 47 ust. 2 i art. 48 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 3665/87 nie mają zastosowania do procedury odzyskiwania i wobec braku specjalnych reguł prawa wspólnotowego określających terminy przedstawienia dodatkowych dowodów w ramach procedury odzyskiwania, do właściwych władz krajowych należy wyznaczenie — w sposób zgodny z prawem wspólnotowym i z zastrzeżeniem przewidzianych w nim ograniczeń — dodatkowego terminu z uwzględnieniem szczególnych okoliczności konkretnej sprawy (zob. podobnie wyrok z dnia 19 czerwca 2003 r. w sprawie C-467/01 Eribrand, Rec. str. I-6471, pkt 49). Wyznaczony termin musi być rozsądny, tak by umożliwić eksporterowi uzyskanie i przedstawienie wymaganych dokumentów, oraz musi w szczególności uwzględniać ewentualne skutki zachowania właściwych władz dla eksportera.

28 W świetle powyższych rozważań na przedstawione pytanie należy odpowiedzieć w ten sposób, że refundacja wywozowa nie może zostać zakwalifikowana jako „nienależnie wypłacona" w rozumieniu art. 11 ust. 3 akapit pierwszy zdanie pierwsze rozporządzenia nr 3665/87, jeśli w ramach procedury odzyskiwania tej refundacji beneficjent przedstawi dowody niezbędne do uzasadnienia jego uprawnienia do rzeczonej refundacji. Do właściwych władz krajowych należy wyznaczenie rozsądnego terminu pozwalającego beneficjentowi na przedstawienie tych dowodów.

W przedmiocie kosztów

29 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (ósma izba) orzeka, co następuje:

Refundacja wywozowa nie może zostać zakwalifikowana jako „nienależnie wypłacona" w rozumieniu art. 11 ust. 3 akapit pierwszy zdanie pierwsze rozporządzenia Komisja (EWG) nr 3665/87 z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiającego wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. L 351, str. 1) zmienionego rozporządzeniem Komisji (WE) nr 604/98 z dnia 17 marca 1998 r., jeśli w ramach procedury odzyskiwania tej refundacji beneficjent przedstawi dowody niezbędne do uzasadnienia jego uprawnienia do rzeczonej refundacji. Do właściwych władz krajowych należy wyznaczenie rozsądnego terminu pozwalającego beneficjentowi na przedstawienie tych dowodów.

Podpisy